

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regula, ar ko izveido "ARTEMIS kopuzņēmumu" iegulto datorsistēmu jomā uzsāktās kopīgās tehnoloģiju iniciatīvas īstenošanai"

COM(2007) 243 galīgā redakcija — 2007/0088 (CNS)

(2008/C 44/03)

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu Eiropas Savienības Padome 2007. gada 11. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2007. gada 4. oktobrī. Ziņotājs — DANTIN kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 439. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 24. un 25. oktobrī (24. oktobra sēdē), ar 127 balsīm par, 2 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK kopumā atbalsta Komisijas stratēģiju. Tā uzskata, ka ieguldījumu piesaistīšana pētniecībai un attīstībai ir piemērots veids, kā Eiropas uzņēmumiem sniegt drošu pamatprincipu kopumu, izmantojot jaunu instrumentu, kas ļauj pārvarēt pašreizējo Kopienas finansējuma sadrumstalotību un izvairīties no programmu dažāda sadalījuma, kuru rezultātā vairs nav iespējams izvērtēt sasniegto.

1.2 Komiteja atbalsta izteikto priekšlikumu iesniegt ikgadēju ziņojumu par ARTEMIS rezultātiem. Tomēr Komiteja izsaka nožēlu, ka nepastāv sīki izklāstīts novērtējums par bijušo "Eiropas Tehnoloģiju platformu" darbību un sasniegtajiem rezultātiem.

1.3 Komiteja uzskata, ka ARTEMIS kopuzņēmums, kas balstās uz publiskā un privātā sektora partnerību, ir spēcīgs pamats Eiropas pētniecības telpas izveidei un liels ieguldījums Eiropas uzņēmumu konkurētspējas veicināšanā.

1.4 Dodot labvēlīgu atzinumu konkrētajam priekšlikumam, EESK uzsver ieguldījumu jomā ierosinātās pirmreizējās stratēģijas nozīmīgumu, jo tā apvieno Kopienas, uzņēmumu, dažādu dalībvalstu un to pētniecības un izstrādes struktūru, kuras piedalās, resursus.

1.5 Attiecībā uz šo pirmreizējo sadarbības struktūru, kura var izrādīties sarežģīta, tiklīdz būs jāizmanto ierosinātie pētniecības produkti, EESK pauž gandarījumu par to, ka regulas par kopuzņēmumu 24. pantā ar lielu precizitāti skatīts intelektuālā īpašuma jautājums un uzsvērta tā nozīme.

1.6 Visbeidzot, Komiteja uzskata, ka nepieciešama:

— reāla procedūru vienkāršošana, jo īpaši ņemot vērā administratīvās sarežģītības negatīvo ietekmi uz iepriekšējām pētniecības un izstrādes programmām;

— informācijas programma, kas ļautu veicināt nepieciešamo ekonomisko resursu mobilizēšanu;

— profesionālās apmācības programmu ieviešana, kas nodrošinātu, lai darbinieku kvalifikācija atbilstu ARTEMIS izveidotajām darba vietām. Tas ir nepieciešams, lai radītu apstākļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu rūpniecības vadošo lomu šajā stratēģiskajā nozarē.

2. Ievads

2.1 Konkrētajā Padomes regulas priekšlikumā ir paredzēts uzsākt pašas pirmās Eiropas publiskā un privātā sektora partnerības pētniecības un izstrādes jomā. Tajā ir definēta viena no divām pirmajām kopīgām tehnoloģiju iniciatīvām (KTI). Šī iniciatīva attiecas uz iegultām datorsistēmām ⁽¹⁾.

2.2 KTI mērķis ir vispārējā veidā rūpniecībai, pētniecības uzņēmumiem, dalībvalstīm un Komisijai ļaut apkopot visus vai daļējus resursus mērķtiecīgām pētniecības programmām.

2.3 Pretēji tradicionālai stratēģijai, kas paredz sniegt projektiem publisko finansējumu katrā gadījumā atsevišķi, KTI attiecas uz liela apjoma pētniecības programmām, kurām ir kopīgi stratēģiskie pētniecības mērķi. Šai jaunai pieejai būtu jāveido Eiropas pētniecības un jauninājumu kritiskā masa, jānostiprina zinātniskā sabiedrība galvenajās stratēģiskās jomās un jāsaņem projekta finansēšana, lai ātrāk varētu izmantot pētniecības rezultātus.

2.4 Ar šo priekšlikumu tiek ieviests juridiskais pamats, ar kuru izveido ARTEMIS — KTI iegulto datorsistēmu jomā.

⁽¹⁾ Otra KTI attiecas uz jaunām zālēm. Par to tiks sniegts Atzinums INT/363.

2.5 KTI ARTEMIS attiecas uz neredzamiem datoriem (integrētas sistēmas), kas liek darboties virknei iekārtu — no automobiļiem līdz lidmašīnām un telefoniem, no enerģētikas tīkliem līdz virknei mājas elektroiekārtu, piemēram, veļas mašīnām, televizoriem utt.

2.6 Saskaņā ar prognozēm līdz 2010. gadam pasaulē būs vairāk nekā 16 miljardi integrētu procesoru un vairāk nekā 40 miljardi līdz 2020. gadam. 2010. gadā šī neredzamā dator tehnika un programmatūra veidos 30 līdz 40 % no jauno produktu vērtības: plašai sabiedrībai paredzētā elektrotehnika (41 %), telekomunikācijas (36 %), automobiļi (36 %) un veselības aprūpes aprīkojums (33 %).

2.7 Septiņu gadu laikā pētniecībai paredzētā ARTEMIS budžets kopā sasniegs 2,7 miljardus euro. 60 % no šīs summas nodrošinātu rūpniecība, 410 miljonus euro — Komisija, un 800 miljonus euro — dalībvalstu programmas.

3. Vispārējais konteksts

3.1 Informācijas un komunikāciju tehnoloģijām (IKT) ir būtiska ekonomikas un sociālā nozīme, un tām ir liela loma pārskatītās Lisabonas stratēģijas īstenošanā, kurā uzsvērts, ka zināšanas un inovācijas palīdz sekmēt izaugsmi un nodarbinātību.

3.2 Pasaules mērogā kopējiem pētniecības un izstrādes izdevumiem tuvāko desmit gadu laikā būtu jāpalielinās apmēram par 170 %, taču paredzams, ka iegultām sistēmām paredzētie izdevumi palielināsies par 225 %, no 58 miljardiem euro 2002. gadā līdz 132 miljardiem euro 2015. gadā ⁽²⁾.

3.3 Eiropas Savienībā pētniecības un izstrādes jomā IKT paredzētie izdevumi ir 18 % apmērā no kopējiem pētniecības un izstrādes izdevumiem, turpretim ASV šis skaitlis ir 34 % un Japānā — 35 % ⁽³⁾. Ņemot vērā iedzīvotāju skaitu, Eiropas Savienībā izdevumi ir apmēram 80 euro uz vienu iedzīvotāju, savukārt, ASV tie ir 350 euro, un Japānā — 400 euro. Iegulto sistēmu pētniecība veido būtisku daļu no IKT pētniecības; Eiropā tai paredzēti 380 miljoni euro no publiskā finansējuma un vairāk nekā 50 % no uzņēmumu budžeta, kas paredzēts informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pētniecībai.

3.4 Lai arī nākotnē ES būtu pārstāvēta šajā nozarē, kurai ir liels attīstības potenciāls, tai ir jāpalielina ieguldījumi šajā stratēģiskajā jomā un tie labāk jāizmanto, nevis jābalstās uz pētniecības struktūru, kurā spēki tiek izkliedēti un rada dubultu darbu. ES uzņēmumiem šobrīd nav satvara nepieciešamo pamattehnoloģiju un standartu izstrādei.

⁽²⁾ Software Intensive Systems in the Future, IDATE/TNO, 2005. g.

⁽³⁾ Komisijas paziņojums "i2010 — Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai", Eiropas Komisija, 2005. gads.

3.4.1 Kopumā progresu kavē uzņēmumu mērķu koordinēšanas trūkums pētniecības un izstrādes jomā, dubults darbs un neoptimāla ierobežoto pētniecības apropriaciju izmantošana.

3.4.2 Komisijas priekšlikumā ir paredzēts mainīt šo vispārējo situāciju.

4. Komisijas priekšlikums

4.1 Lēmums par kopuzņēmuma ARTEMIS izveidi, kas paredzēta dokumentā COM(2007) 243 galīga redakcija, izriet no Lēmuma Nr. 1982/2006/EEK par Septīto pamatprogrammu, kurā paredzēts Kopienas ieguldījums, lai izveidotu publiskā un privātā sektora ilgtermiņa partnerības Eiropas mērogā zinātniskās pētniecības jomā.

4.2 Šīs partnerības tiek veidotas "kopīgo tehnoloģiju iniciatīvu" (KTI) veidā, un tās ir radušās no bijušajām "Eiropas Tehnoloģiju platformām" (ETP).

4.3 Komisija Lēmumā Nr. 971/2006/EEK par īpašo programmu "Sadarbība" ⁽⁴⁾ ir uzsvērusi vajadzību ieviest publiskā un privātā sektora partnerības un noteikusi sešas jomas, kurās kopīgo tehnoloģiju iniciatīvu izveide būtu piemērota, lai veicinātu pētniecību Eiropā. Jomas ir šādas:

— udeņradis un kurināmā elementi;

— aeronautika un gaisa pārvadājumi ⁽⁵⁾;

— jaunas zāles ⁽⁶⁾;

— iegultās datorsistēmas;

— nanoelektronika ⁽⁷⁾;

— GMES (vides un drošības uzraudzība pasaules mērogā).

4.4 Šīs vispārējās stratēģijas ietvaros regulas priekšlikumā COM(2007) 243 paredzēts īstenot Padomes regulu, ar ko izveido "ARTEMIS kopuzņēmumu" iegulto datorsistēmu jomā uzsāktās kopīgās tehnoloģiju iniciatīvas īstenošanai.

4.5 Uzņēmuma izvēle attiecībā uz būtisko "iegultā intelekta" tematu atbilst stratēģiskajai jomai, kas ietver automobiļu nozari, sadzīves tehniku, sakaru ierīces, vadības sistēmas un biroja tehniku.

4.6 Šajās nozarēs ir paredzēts, ka jau šobrīd lielā iegulto datorsistēmu nozīme iekārtu kontrolē ievērojami palielināsies nākamo piecu gadu laikā: sagaidāms, ka iegulto sistēmu daļa galaprodukta vērtībā sasniegs 35 — 40 %, un to skaits 2010. gadā varētu būt 16 miljardi un 2020. gadā pārsniegt 40 miljardus.

⁽⁴⁾ OVL 412, 30.12.2006., 1. lpp.

⁽⁵⁾ INT/369.

⁽⁶⁾ INT/363.

⁽⁷⁾ INT/370.

4.7 Galvenais pamatojums KTI izveidei ir vēlme radīt Eiropas pētniecības un izstrādes programmu, kas palīdzēs ES rūpniecībai sasniegt vadošo stāvokli pasaulē iegulto datorsistēmu jomā. Šīs datorsistēmas ir būtiski jauninājumi nozīmīgākajās nozarēs, lai veicinātu konkurētspēju un Eiropas uzņēmumu attīstību.

4.8 Komisija uzskata, ka šādai iniciatīvai kā ARTEMIS ir būtiska nozīme, lai izvairītos no tā, kas notika Eiropas rūpniecībā galddatoru un interneta jomā, kad tieši ieguldījumu trūkuma dēļ ražotnes tika pārvietotas ārpus Eiropas (ASV, Japāna utt.).

4.9 KTI ARTEMIS tika izveidota pēc plašas apspriešanās ar ieinteresētajām personām un pēc virknes nozīmīgu iniciatīvu un konferenču Kopienas līmenī. Iniciatīvas mērķus un uzdevumus iepriekš izskatīja uzņēmumos un akadēmiskajās aprindās, kuri konkrētā priekšlikuma izstrādei sniedza savas īpašās zināšanas iegulto datorsistēmu jomā. Dalībvalstis atzina, ka risināt būtiskus nākotnes uzdevumus ir iespējams tikai Kopienas līmenī.

4.10 Juridiskais pamats

Priekšlikumu veido Padomes regula, kurai pievienoti kopuzņēmuma statūti. Priekšlikums pamatojas uz EK Līguma 171. pantu. Kopuzņēmums būs Kopienas iestāde, un, lai gan uz tās budžetu attiecas Padomes Regulas 1605/2002 185. pants, ir jāņem vērā šīs iniciatīvas specifika, ciktāl runa ir par publiskā un privātā sektora partnerībām, kurā privātais sektors sniedz lielu ieguldījumu, kas ir vismaz tik liels cik publiskā sektora ieguldījums.

4.11 Sastāvs

Kopīgās tehnoloģiju iniciatīvas (KTI) dibinātāji ir Eiropas Kopiena, ko pārstāv Komisija, dalībvalstis, kuras ir izteikušas vēlmi piedalīties KTI, un ARTEMISIA (apvienība, kas pārstāv lielu skaitu konkrētās nozares uzņēmumu un citu pētniecības un izstrādes organizāciju). Statūtos ir iekļauts to juridisku personu saraksts, kuras var kļūt par ARTEMIS kopuzņēmuma locekļiem, jo īpaši Septītās pamatprogrammas asociētās valstis, kuras nav ES dalībvalstis, kā arī jebkura cita juridiska persona, kas var sniegt ieguldījumu ARTEMIS kopuzņēmuma mērķu sasniegšanā.

4.12 Finansējums

ARTEMIS kopuzņēmuma darbības izmaksas, kas sīki izklāstītas 4. pantā, sedz no šādiem ieguldījumiem:

— ARTEMISIA finanšu ieguldījums līdz maksimāli 20 miljoniem euro vai līdz 1 % no kopējām projektu izmaksām, taču nepārsniedzot [30] miljonus euro;

— Kopienas finanšu ieguldījums līdz 10 miljoniem euro;

— ARTEMIS dalībvalstu ieguldījumi natūrā.

Pētniecības un izstrādes pasākumus laikposmā, kas beidzas 2017. gada 31. decembrī, atbalsta ar šādiem ieguldījumiem:

— Kopienas finanšu ieguldījums 410 miljonu euro apmērā;

— ARTEMIS dalībvalstu ieguldījumi, kas izmaksājami tieši pētniecības un izstrādes organizācijām, kas piedalās pētniecības un izstrādes projektos;

— pētniecības un izstrādes organizāciju ieguldījumi natūrā.

4.12.1 Laikposmā līdz 2013. gada 31. decembrim Komisijas ieguldījums būs maksimāli 420 miljoni euro. Šos līdzekļus maksā no īpašās programmas "Sadarbība", ar ko īsteno Septīto pamatprogrammu pētniecības un tehnoloģiju izstrādes pasākumiem atbilstīgi Padomes Regulas Nr. 1605/2002 54. panta 2. punkta noteikumiem. 2008. gadā tiks piešķirti 42,5 miljoni euro.

4.12.2 Šis lielais ieguldījums ir pamatojams ar to, ka ARTEMIS nākotnes rezultāti konkrētajās jomās būs arī kā nozīmīgi atskaites punkti Kopienas politikām kopumā, jo īpaši vides aizsardzības, transporta, enerģētikas un iekšējā tirgus jomā. Tādējādi tā sniegs arī konkrētu ieguldījumu Lisabonas konkurētspējas mērķu īstenošanā un Barselonas mērķu par līdzekļu novirzīšanu pētniecībai īstenošanā. Ierosinātā iniciatīva ir daļa no Kopienas tālējās stratēģijas, kurā cita starpā iekļauts priekšlikums izveidot Eiropas Tehnoloģijas institūtu (ETI).

4.13 Intelektuālais īpašums

ARTEMIS pieņem noteikumus, ar ko reglamentē pētniecības rezultātu izplatīšanu un kas attiecīgā gadījumā nodrošina to, ka tiek aizsargāts pētniecības un izstrādes pasākumos radītais intelektuālais īpašums un ka pētniecības rezultāti tiek izmantoti un izplatīti. Kopuzņēmuma regulas 24. pantā šis princips ir precīzi izklāstīts.

4.14 Komisija uzskata, ka ARTEMIS kopuzņēmuma izveide sniegs Kopienai šādas objektīvas priekšrocības:

— valstu centienu integrācija Eiropas mērogā, sasniedzot stratēģiskajā pētniecības programmā noteiktos kopīgos mērķus; tas ļaus izveidot Eiropas Pētniecības telpu iegulto datorsistēmu jomā;

— lielāks elastīgums, mobilizējot dalībvalstu resursus;

- Kopienas finansējuma sviras efekts attiecībā uz dalībvalstīm un uzņēmumiem;
- programmu efektivitāte un iepriekšējo iniciatīvu trūkumu novēršana;
- ekonomiskā efektivitāte, samazinot laiku līdz projekta uzsākšanai;
- ES rūpniecības konkurētspējas uzlabošana, paātrinot pētījumu rezultātu ienākšanu tirgū

5. Vispārīgas piezīmes

5.1 EESK kopumā atbalsta Komisijas stratēģiju. Tā uzskata, ka ieguldījumu piesaistīšana pētniecībai un attīstībai ir piemērots veids, kā Eiropas uzņēmumiem sniegt drošu pamatprincipu kopumu, izmantojot jaunu instrumentu, kas ļauj pārvarēt pašreizējo Kopienas finansējuma sadrumstalotību un izvairīties no programmu dažāda sadalījuma, kuru rezultātā vairs nav iespējams izvērtēt sasniegto.

5.2 Tomēr, kā tas norādīts 4.2. pantā, KTI ir radušās bijušo "Eiropas Tehnoloģiju platformu" (ETP) darba rezultātā. Taču tās reti sasniedza tām noteikto pētniecības stratēģiskas veicināšanas mērķi Eiropā, jo to dalībniekiem nebija pietiekamas atbildības sajūtas. KTI izveide balstās uz šo konstatējumu, ka ETP lomas īstenošana piedzīvoja daļēju neveiksmi, jo būtībā tām bija jāsniedz nozīmīgs ieguldījums rūpniecībai konkurētspējas jomā.

5.2.1 EESK izsaka nožēlu, ka Komisijas priekšlikumā nav sniegta sīkāka informācija par iepriekš "Eiropas Tehnoloģiju platformu" (ETP) ietvaros veikto darbu, nav sniegts nekāds kopsavilkums, sasniegtie rezultāti netiek minēti, un netiek minēta neviena bibliogrāfiska atsauce.

5.2.2 Tādēļ, runājot par KTI, Komiteja atbalsta ierosinājumu iesniegt gada ziņojumu, kurā būtu ietverts kopsavilkums par sasniegtajiem rezultātiem un īstenoto progresu.

5.3 Komiteja uzskata, ka ARTEMIS kopuzņēmums, kas balstās uz publiskā un privātā sektora partnerību, ir stingrs pamats Eiropas pētniecības telpas izveidei un izšķirošs ieguldījums Eiropas uzņēmumu konkurētspējas veicināšanā.

5.4 Gudrāku sistēmu pieejamība nākotnē varētu sniegt nozīmīgu ieguldījumu arvien drošāku produktu ražošanā, vienlaikus

veicinot augsta līmeņa apmācību un kvalifikāciju ieviešanu, kas savukārt veicinātu darba vietu izveidi un nodarbinātības attīstīšanu.

5.5 Dodot labvēlīgu atzinumu konkrētajam priekšlikumam, EESK uzsver ieguldījumu jomā ierosinātās pirmreizējās stratēģijas nozīmīgumu.

5.5.1 Pirmo reizi saistībā ar pētniecības un izstrādes programmām tiks izmantoti ne tikai Kopienas un ARTEMISIA pārstāvēto uzņēmumu, kas nav ierasti, resursi, bet arī dažādu dalībvalstu un to pētniecības un izstrādes struktūru, kas piedalās, resursi.

5.5.2 Attiecībā uz šo pirmreizējo asociējošo shēmu, kura var izrādīties sarežģīta, tiklīdz būs jāizmanto ierosinātie pētniecības produkti, EESK pauž gandarījumu par to, ka regulas par kopuzņēmumu 24. pantā ar lielu precizitāti skatīts intelektuālā īpašuma jautājums un uzsvērtā tā nozīme.

5.6 Tomēr, lai īstenotu mērķus un palielinātu visas šā jaunā instrumenta iespējas, EESK uzskata, ka nepieciešams:

- vienkāršot dažādu pētniecības un izstrādes darbību procedūras visos to posmos, sākot no darbību atlases un beidzot ar rezultātu izplatīšanu, piešķirot ARTEMIS galveno atbildību par šiem uzdevumiem. Administratīvā sarežģītība, finansējuma un neskaidrības attiecībā uz partneriem iestādēs ir daži no neveiksmju iemesliem iepriekšējās pētniecības un izstrādes programmās;
- plaša informācijas programma par ARTEMIS uzņēmuma piedāvātajām iespējām, jo īpaši par tā spēju mobilizēt vajadzīgos ekonomikas resursus, ņemot vērā jaunus finansējuma veidus;
- piemērotu mācību programmu ieviešana, lai nodrošinātu ar augsti kvalificētu darbaspēku, kuram ir pētniecībai un attīstībai nepieciešamās zināšanas, kuras atbalsta ARTEMIS un kuras būs stratēģiski nozīmīgas ES rūpniecības nākotnei. Šis augsta līmeņa kvalifikācijas, kas sniegs tehniskās prasmes, kas nepieciešamas darba vietām, kuras tiks izveidotas pētniecības un izstrādes jomā, tādējādi samazinot intelektuālā darbaspēka aizplūšanu un sniedzot nepieciešamos apstākļus, lai nodrošinātu ES rūpniecības vadošo lomu šajās Eiropas Savienībai stratēģiskajās nozarēs.

Briselē, 2007. gada 24. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS